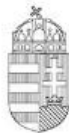

Jelen dokumentum a Szegedi Tudományegyetemen készült az Európai Unió támogatásával. Projekt azonosító: EFOP-3.4.3-16-2016-00014

Szerzői jog a gyakorlatban

Hoczopán Szabolcs

SZÉCHENYI

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

A tananyag célja

Jelen tananyagban praktikus ismereteket szerzünk a szerzői jogról és a szerzői jogi védelem alá eső művek elemeinek (ábrák, grafikonok, szövegrészek) saját munkánkba történő átvételének lehetőségeiről. Számos olyan módszert fogunk megismerni, melyek segítségével ingyenesen, legális módon használhatunk fel részleteket mások munkájából.

Bevezetés

A szerzői jog részesíti védelemben az irodalmi, tudományos, művészeti alkotásokat, valamint az úgynevezett kapcsolódó jogok révén, a felhasználásukhoz kapcsolódó teljesítményeket.

A szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény alapján a szerzői jogi védelem az irodalmi, tudományos és művészeti alkotásokat, ún. műveket illeti elsősorban (pl. szépirodalmi művek, zeneművek, filmalkotások, festmények, szobrok), de védelmet biztosít olyan műtípusok esetében is, mint a szoftverek, illetve az adatbázisok.

A szerzői jogi védelem © (=copyright) az egyes műveket keletkezésüktől kezdve automatikusan megilleti, amennyiben azok egyéni-eredeti jellegűek.

Szerzői jogi **védelem alatt áll továbbá más szerző művének átdolgozása**, ha annak szintén egyéni és eredeti jellege van, feltéve persze, hogy az eredeti mű szerzője az átdolgozáshoz hozzájárult. Az átdolgozás szabályai vonatkoznak a feldolgozásra, átvételre vagy fordításra is, feltéve, hogy ezek eredményeként új mű jön létre¹.

! A nyílt hozzáférésű tartalmak esetében elegendő, ha hat egyszerű szabályt veszünk figyelembe, amikor mások munkáiból kívánunk szövegrészeket, képeket és egyéb elemeket átvenni saját művünkhöz. Ez a **CC licenzcsalád**, melyet az **Open Access**² tartalmakhoz fejlesztettek ki.

1. Creative Commons

A Creative Commons lehetővé teszi a szerzői jogi oltalom alá eső művek tulajdonosainak, hogy az oltalom alatt álló jogok egy részét a közösségre hagyományozzák, míg más részét maguknak megtartsák. Mindezt változatos licenc- és szerződés-formákkal segítik, amelyek lehetővé teszik például a teljes közkinccsé nyilvánítást éppúgy, mint számos szabad licenc formát a nyílt tartalom biztosításához. A cél a jelenlegi szerzői jogi törvények problémáinak elkerülése, amelyek a tudás megosztását akadályozhatják tekintve, hogy az innovációk és az új ötletek a már meglévőekre épülnek³.

Az engedélyeknek három rétege van:

1. egy egyszerűsített, könnyedén értelmezhető forma, ami egyszerűsége ellenére minden információt hordoz. A továbbiakban ezt a réteget fogjuk használni.
2. hagyományos jogi szakszöveg
3. a keresőmotorok által értelmezhető gépi kód

¹ <https://www.sztneh.gov.hu/hu/szerzoi-jog/szerzoi-jogi-alapfogalmak>

² nyílt hozzáférésű tartalom

³ https://hu.wikipedia.org/wiki/Creative_Commons

1. ábra. A CC licenszek 3 rétege

A CC licenszek típusai:

Nevezd meg! CC BY

Ez a licenc lehetővé teszi, hogy megosszuk, másoljuk és terjesszük a művet bármilyen módon vagy formában. Átdolgozható, származékos művek születhetnek belőle, átalakítható és új művekbe építhető be bármilyen, akár üzleti, célra is. **Ez a legrugalmasabb licenz**⁴. A szerzőt és a forrásművet viszont megfelelően le kell hivatkozni.

Nevezd meg! - Így add tovább! CC BY-SA

Alapvetően ugyanaz, mint az előző licenz, de a létrejött művet ugyanazon licencfeltételek mellett kell terjeszteni mint az eredetit⁵.

Nevezd meg! - Ne változtasd! CC BY-NC

Ez a licenc lehetővé teszi, hogy megosszuk, másoljuk és terjesszük a művet bármilyen módon vagy formában, de le kell hivatkozni és változtatni nem lehet az eredetin⁶.

Nevezd meg! - Ne add el! CC BY-NC

Alapvetően a CC-BY licenz, de üzleti célokra nem használható⁷.

⁴ <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.hu>

⁵ <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/deed.hu>

⁶ <https://creativecommons.org/licenses/by-nd/4.0/deed.hu>

⁷ <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/deed.hu>

Neved meg! - Ne add el! - Így add tovább! CC BY-NC-SA

Ez a licenc lehetővé teszi, hogy megosszuk, másoljuk és terjesszük a művet bármilyen módon vagy formában. Átdolgozható, származékos művek szülehetnek belőle, átalakítható és új művekbe építhető be, de le kell hivatkozni a forrást, üzleti célokra nem használható és a létrejött művet ugyanazon licencfeltételek mellett kell terjeszteni mint az eredetit⁸.

Neved meg! - Ne add el! - Ne változtasd! CC BY-NC-ND

Ez a licenc lehetővé teszi, hogy megosszuk, másoljuk és terjesszük a művet bármilyen módon vagy formában, de le kell hivatkozni a forrást, üzleti célokra nem használható és változtatni nem lehet az eredetin⁹.

2. Licenz szerződések

A nemzetközi tartalomszolgáltatókkal, kiadókkal kötött intézményi licenz szerződésekben az utóbbi években nem csak a tartalomhoz való hozzáférés módját és időtartamát szabályozzák, hanem a tartalom megengedett fel- illetve újra használatára vonatkozó kérdéseket is igyekeznek tisztázni.

A szerződések többsége tartalmaz már olyan egyértelmű pontokat, melyek nem csak általánosságban tárgyalja az újrafelhasználás módját, de technikai részleteket is közöl, hogy el tudjuk kerülni a jogsértő újra felhasználást.

A példában szereplő szerződés például kiköti, hogy a tárgyául szolgáló klinikai adatbázisból oktatási céllal nyugodtan exportálhatóak képi anyagok, de azt az adatbázis által generált kimeneti formátumban kell hagyni, vagyis a kinyert képről sem a cég nevét, sem az adatbázis logóját nem szabad eltávolítani, de ettől eltekintve oktatási céllal felhasználható.

http://eisz.mtak.hu/images/szerzodesek/ClinicalKey_2019.pdf

Abban az esetben, ha az intézmény által előfizetett (tehát nem Open Access¹⁰) tartalomból szeretnénk elemeket újrafelhasználni oktatási céllal érdemes a szerződések vonatkozó pontját megvizsgálni.

Ilyen esetben két probléma szokott felmerülni:

Honnan tudom, hogy valamely tartalom előfizetés révén elérhető? Nagyon jó kérdés, és bizony főleg egyetemi hálózaton belül nagyon nehéz eldönteni, milyen tartalomhoz milyen jogon férünk hozzá. Legegyszerűbben úgy azonosítható a licenszelt tartalom, ha az adott könyvfejezet mellett nem szerepel az „Open Access” jelzés, illetve ha a státusz jelző ikon zölden világít (a sárga jelzés nyílt hozzáférést, a fehér pedig az el nem érhető anyagokat jelzi).

⁸ <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/deed.hu>

⁹ <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/deed.hu>

¹⁰ Nyílt hozzáférésű tartalom

Hol találok meg a vonatkozó szerződéseket? Az előfizetői szerződések túlnyomó része az MTE Elektronikus Információs szolgáltatás EISZ honlapján elérhetőek¹¹. Kihívást még esetleg a használni kívánt tartalom szerződéssel való megfeleltetése jelenthet. Ilyenkor mindig jusson eszünkbe, hogy a szerződések nem egyes könyvekre, folyóiratokra kötődnek, hanem komplett platformokra, adatbázisokra.

Hogyan tudjuk eldönteni, hogy az újrafelhasználni kívánt dokumentum, melyik adatbázisban/platformon, illetve melyik szerződés hatálya alatt érhető el számunkra? Sok esetben maga a platform nevének ismerete nem elegendő, hiszen egy felületen több szerződéses hozzáférés is lehet intézményünknek, eltérő kondíciókkal.

! Az azonosítás során egyik legfontosabb eszközünk az **MTA által fejlesztett COMPASS adatbázis**¹² lesz. Az adatbázisnak országos rálátása van arra, hogy melyik intézménynek, milyen adatbázisokban, milyen dokumentumai érhetőek el. E kereső segítségével könnyen vissza lehet fejtetni, hogy az általunk használni kívánt forrásra, mely szerződés(ek) vonatkoznak.

2. ábra. Compass adatbázis

¹¹ <http://eisz.mtak.hu/index.php/hu/dokumentumok.html>

¹² <http://compass.mtak.hu>

Használhatjuk erre a célra az **SZTE Egyetemi Könyvtár katalógusát** is¹³. A befoglaló adatbázis nevek fel vannak tüntetve az egyes dokumentumok minden rekordjában. Ezek alapján is könnyedén meg tudjuk állapítani, mely adatbázisról, mely szerződésről van szó.

The screenshot shows the library catalog interface for the book 'Gray's anatomy for students'. The page includes a header with the library logo and name, navigation links, and social media icons. Below the header, there are tabs for 'Bővebb', 'MARC', 'MARCXML', and 'RIS'. The main content area displays the book's details: title, author (Richard Drake), document type (electronic document), author name (Drake, Richard), edition (4th), resource type (book), publisher (Elsevier), publication year (2020), language (English), series (ClinicalKey), and a note about access via the Szeged University IP network. The ISBN is 978 03233 930 4 1, and the subject is Anatomy. An arrow points to the 'ClinicalKey' link, which is labeled 'A tartalmazó adatbázis neve'. There are also links for 'Elektronikus forrás' and 'Könyv Távoli hozzáférés'.

3. ábra. Könyvtári katalógus

Előfordulhat, hogy a licenz szerződés maga nem teszi automatikusan lehetővé az előfizetőnek az újrafelhasználást, azt minden esetben engedélyhez köti. Ilyen esetekben sem kell feltétlenül attól tartanunk, hogy hosszadalmas eljárásba, vagy fizetéshez kötött engedélykérésbe, levelezésbe kellene kezdenünk.

4. Copyright Clearance Center

A modern tartalomszolgáltató platformokon minden könyvfejezet és cikk mellett el van helyezve egy „Get Rights”, vagy „Request Permission” feliratú link. Ha közvetlenül nem is így, akkor egy „Tools”, Eszközök menüben megtaláljuk.

¹³ <http://qulto.bibl.u-szeged.hu/>

Ligand density on nanoparticles: A parameter with critical impact on nanomedicine

Alaaldin M. Alkilany ^{a, b} ✉, Lin Zhu ^a, Horst Weller ^c, Alf Mews ^c, Wolfgang J. Parak ^{a, c, d}, Matthias Barz ^e, Neus Feliu ^a ✉

Show more

<https://doi.org/10.1016/j.addr.2019.05.010>

[Get rights and content](#)

Abstract

Nanoparticles modified with ligands for specific targeting towards receptors expressed on the surface of target cells are discussed in literature towards improved

4. ábra. Rightslink

avagy a következő formában, a TOOLS menüben találjuk meg a linket:

Original Article | [Full Access](#)

The Reform of UK Universities: A Management Dream, An Academic Nightmare?

Juan Du, Irvine Lapsley ✉

First published: 30 July 2019 | <https://doi.org/10.1111/abac.12167>

SECTIONS PDF TOOLS SHARE

Abstract

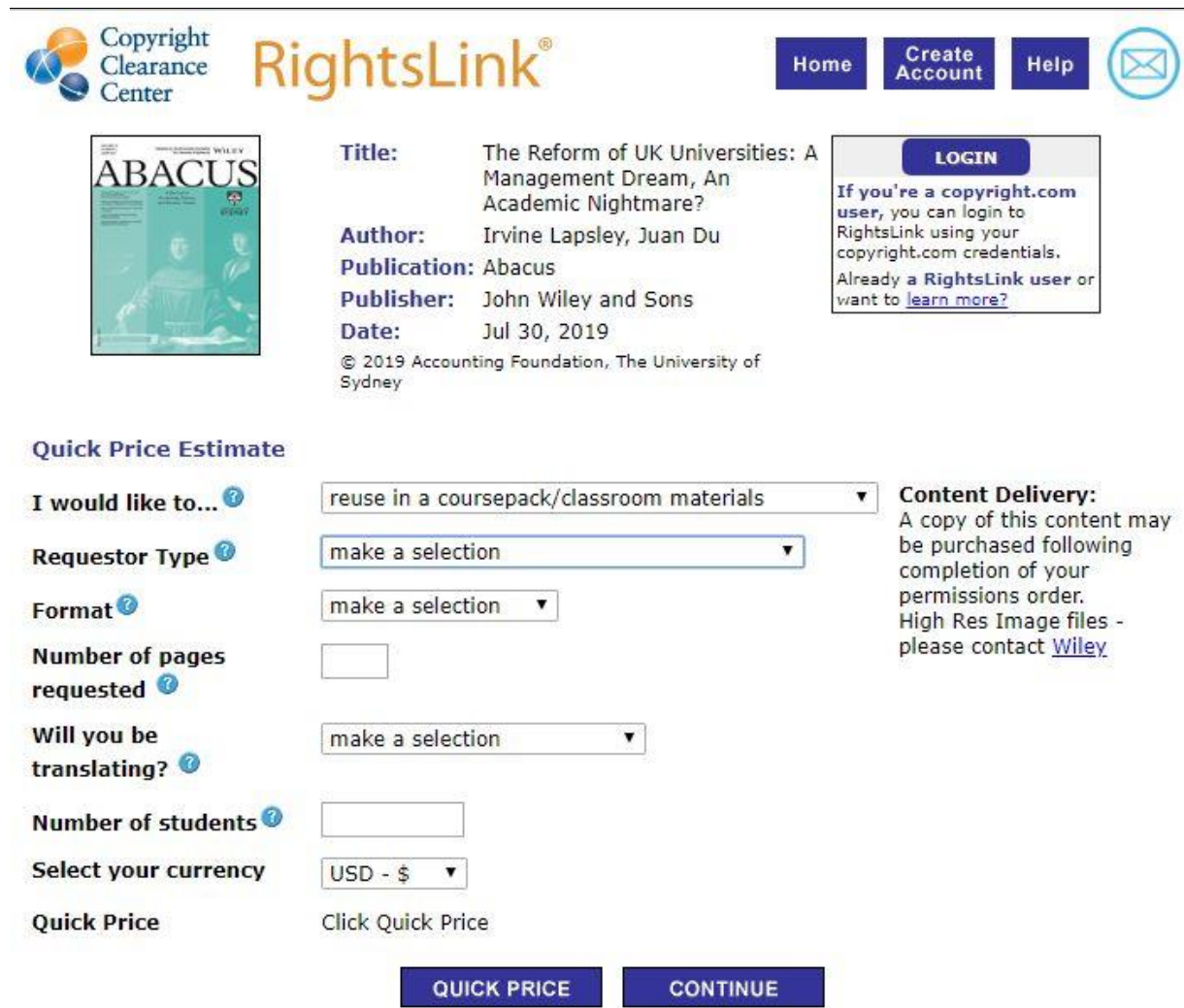
This paper studies the impact on universities of the New Public Management (NPM) world by examining UK experiences, in general and in the case of two UK universities. As institutions with high levels of hierarchical control, universities offer a complex setting in which to study the impact of management and managerialism. This study identifies the impact of management practices in the contemporary university and discusses the impact of intense NPM experiences prompted by the 2010 UK Government's austerity program.

- Request permission
- Export citation
- Add to favorites
- Track citation

5. ábra. Eszközök menü

Ezek a linkek a **Copyright Clearance Center** nevű szerzői jogi ügyekkel foglalkozó céghez vannak bekötve, mely céggel a világ tartalomszolgáltatóinak nagy része dolgozik, hogy a szerzői jogi újrafelhasználási engedélyeket automatikusan, előre szabályozott feltételek szerint adhassák ki az igénylőknek és természetesen, hogy a szerzői jogdíjakat ugyanilyen módon be tudják szedni.

A kérdőív, amihez jutunk, alaposan körbejárja, hogy milyen célból, milyen típusú dokumentumban, milyen közönség számára, milyen mennyiségben stb. kívánjuk megszerezni az újrafelhasználási engedélyt az adott mű részeire.

The screenshot shows the RightsLink interface. At the top left is the Copyright Clearance Center logo. The main header features the 'RightsLink' logo and navigation buttons for 'Home', 'Create Account', and 'Help'. A search icon is also present. The central area displays a document cover for 'ABACUS' by Irvine Lapsley and Juan Du, published by John Wiley and Sons on July 30, 2019. To the right of the document details is a 'LOGIN' box with instructions for existing users. Below the document information is a 'Quick Price Estimate' section with various dropdown menus and input fields for selection criteria like 'I would like to...', 'Requestor Type', 'Format', 'Number of pages requested', 'Will you be translating?', and 'Number of students'. A 'Quick Price' button is also visible. On the right side of the form, there is a 'Content Delivery' note. At the bottom of the form are two large buttons: 'QUICK PRICE' and 'CONTINUE'.

Copyright Clearance Center RightsLink® Home Create Account Help

Title: The Reform of UK Universities: A Management Dream, An Academic Nightmare?
Author: Irvine Lapsley, Juan Du
Publication: Abacus
Publisher: John Wiley and Sons
Date: Jul 30, 2019

© 2019 Accounting Foundation, The University of Sydney

LOGIN
If you're a copyright.com user, you can login to RightsLink using your copyright.com credentials.
Already a RightsLink user or want to [learn more?](#)

Quick Price Estimate

I would like to... reuse in a coursepack/classroom materials

Requestor Type make a selection

Format make a selection

Number of pages requested

Will you be translating? make a selection

Number of students

Select your currency USD - \$

Quick Price Click Quick Price

Content Delivery: A copy of this content may be purchased following completion of your permissions order. High Res Image files - please contact [Wiley](#)

QUICK PRICE **CONTINUE**

6. ábra. CCC űrlap

Számos szolgáltatónál, a Copyright Clearance Centerben a kérdőív kitöltése közben találkozunk egy olyan kérdéssel, hogy olyan intézményhez vagyunk e affiliálva, melynek előfizetése/szerződése van az adott tartalomra? Érdemes helyesen válaszolni erre a kérdésre, mert ez dönti el, hogy fizetnünk kell e az engedélyért, vagy az ingyenes lesz.

Title: Ligand density on nanoparticles: A parameter with critical impact on nanomedicine
Author: Alaaldin M. Alkilany, Lin Zhu, Horst Weller, Alf Mews, Wolfgang J. Parak, Matthias Barz, Neus Feliu
Publication: Advanced Drug Delivery Reviews
Publisher: Elsevier
Date: 15 March 2019
 © 2019 Elsevier B.V. All rights reserved.

LOGIN
 If you're a [copyright.com](#) user, you can login to RightsLink using your [copyright.com](#) credentials.
 Already a [RightsLink](#) user or want to [learn more?](#)

Quick Price Estimate

A single table with multiple images should be treated as '1'. If you are using multiple unique figures, tables or illustrations, please enter the number being used.

I would like to... ?

reuse in coursepack/classroom materials ▼

I am a/an... ?

academic/educational institute ▼

My institution name is...

other ▼

Other institution name

University of Szeged

I am an academic or government institution with a full-text subscription to this journal and the audience of the material consists of students and/or employees of this institute?

Yes ▼

This service provides permission for reuse only. If you do not have a copy of the content, you may be able to purchase a copy using RightsLink as an additional transaction. Simply select 'I would like to....' 'Purchase this content'.

Unclear about [who you are?](#)

I would like to use... ?

figures/tables/illustrations ▼

My number of figures/tables/illustrations ... ?

1

Number of students ?

20

My format is... ?

electronic ▼

I am the author of this Elsevier article... ?

No ▼

I will be translating... ?

No ▼

My currency is...

USD - \$ ▼

Quick Price

Click Quick Price

QUICK PRICE

CONTINUE

7. ábra. Ingyenes engedély, előfizetés megléte esetén.

A korábbiakban megtudtuk, hogyan lehet egyszerű módszerekkel eldönteni az előfizetés meglétét, de kétes esetben nyugodtan fordulhatunk az online könyvtárosokhoz, nehogy egy téves információ alapján figyelmeztetésben, esetleg rosszabban részesüljünk.

A kérdésre **igen**nel válaszolva és a folytatás gombra kattintva a kurzus/ a tananyag adatait kéri még be a rendszer, ezt követően megkapjuk az **ingyenes engedélyt** az újrafelhasználásra.

Bár a rendszer tárolja a kérésünket, a biztonság kedvéért a felkínált lehetőséggel élve, nyomtassuk is ki, mentsük le magunknak a kapott újrafelhasználási engedélyt.

5. Copyright.com adatbázis

Előfordulnak olyan cikkek, könyvfejezetek is, ahol a fent említett copyright linkek nem találhatóak meg a nyitóoldalon (magyar viszonylatban az Akadémiai Kiadó például ilyen), ettől függetlenül a Copyright Clearance Center adatbázisában azért szerepelnek. Ezeknek a dokumentumoknak a jogosítását egy másik irányból kell elkezdenünk, a copyright.com adatbázisból¹⁴. Jelentős kényelmetlenség, hogy míg a „Get Access” linkek esetében a cikket/könyvfejezet magát már nem kell keresgéljük a szerzői jogi adatbázisban, azok automatikusan betöltődnek, addig ez esetben nekünk kell megadjuk a bibliográfiai adatokat, egészen a felhasználni kívánt forrás oldalszámaig. Nyilvánvalóan itt nagyon óvatosan kell eljárjunk, mert ha elnézzük az oldalszámot, akkor máris más tartalomra kértük ki az engedélyt.

¹⁴ <https://www.copyright.com/search.action?page=advanced>

Orvosi hetilap

[Live Help](#)
[Tutorial](#)

ISSN: 0030-6002	Language: English	Country of publication: Hungary
Publication year(s): Through present	Per Copy Fee: \$ 20.00	
Author/Editor: TRENCSENI, DR. TIBOR ; MAGYAR ORVOSOK SZABAD SZAKSZERVEZETE ; ORVOS-EGESZSEGUGYI SZAKSZERVE-ZET		
Publication type: Journal		
Publisher: AKADEMIAI KIADO RT.		
Rightsholder: AKADEMIAI KIADO		

Permission type selected: Use in electronic course materials

Type of use selected: Use in an e-coursepack

◀◀ Select different permission

Total Price: \$ 603.50

* Required

Publication year of title being used:*	<input type="text" value="2020"/>	
Page range(s):*	<input type="text" value="1711-1712"/>	(Examples: ii, iv-vi or 3, 7-10)
Total number of pages: * More...	<input type="text" value="2"/>	
Number of students: *	<input type="text" value="30"/>	

Skip pricing for the rest of your session when available [More info](#)

Please enter the following details to continue: * Required

Article/Chapter:	<input type="text" value="EKG-gyöngyszem: tranzien De Winter-je"/>	<small>(Enter only one Article or Chapter per cart item)</small>
Author/Editor:*	<input type="text" value="TRENCSENI, DR. TIBOR ; MAGYAR ORV"/>	
Date of issue:	<input type="text" value="2019"/>	<small>(For serials only. Examples: Fall 2004, 12/12/2006)</small>
Volume:	<input type="text" value="6"/>	
Edition:	<input type="text"/>	
Your line item reference:	<input type="text"/>	<small>(Example: prosmith456-1, prosmith456-2)</small>

Total Price: \$ 603.50

8. ábra. A Copyright.com adatbázis.

6. Összegzés

A tananyag során számos olyan módszert vettünk sorra, melyeknek segítségével mások munkáiból törvényesen, és főleg ingyenesen vehetünk át szövegrészleteket, képeket és ábrákat.

Figyeljünk arra, hogy milyen licenz keretében jelent meg a forrásmű, és ennek megfelelően járjunk el a továbbiakban, használva mindazt, amit megtanultunk a tananyag során!

7. Kérdések

- Mi a feltétele az újrafelhasználásnak a CC BY-NC-SA licenz esetén?
- Hogy tudjuk eldönteni, hogy adott könyv, folyóirat mely licenz szerződés része?
- Melyik szervezet foglalkozik az újrafelhasználási engedélyek kiadásával?
- Melyik a legmegengedőbb licenz a nyílt hozzáférésű (open access) tartalmak esetén?

8. Feladatok

- Nézzük meg, hogy a *The Lancet* folyóirat része-e valamelyik licenz-szerződésünknek. Ha azonosítottuk a szerződést, keressük meg az ingyenes újrafelhasználásra vonatkozó pontot.
- Az orvostanhallgatók által leggyakrabban használt Sobotta Atlas of Human Anatomy online tankönyvből vegyünk át egy ábrát úgy, hogy az átvétel teljesen jogszerű (és ingyenes) legyen.
- Egy tetszőleges Elsevier kiadású folyóiratból vegyünk át jogszerűen egy oldalnyi szöveget. Nagyon ügyeljünk rá, hogy tartalmazza-e a választott címet valamely licenz szerződés.

9. Ajánlott olvasmány

- Mezei, Péter: A magyar szerzői jog alapjai. (2019)
<https://eta.bibl.u-szeged.hu/cgi/users/home?screen=EPrint%3A%3AView&eprintid=2384>
- Mezei, Péter: A tudományos írás szerzői jogi alapjai. (2019)
<https://eta.bibl.u-szeged.hu/cgi/users/home?screen=EPrint%3A%3AView&eprintid=2385>
- Fishman, S. (2017). Copyright Handbook, The : What Every Writer Needs to Know.
<http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=nlebk&AN=1555962>
- Hobbs, R. (2010). Copyright Clarity : How Fair Use Supports Digital Learning. Thousand Oaks, Calif: Corwin. <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=nlebk&AN=470547>
- Dudás Ágnes. (2014). Szerzői jog a digitális korban. Typotex Interkönyv.
https://edu.interkonyv.hu/book/2141-dudas_agnes_szerzoi_jog_a_digitalis_korban

Jelen dokumentum a Szegedi Tudományegyetemen készült az Európai Unió támogatásával. Projekt azonosító: EFOP-3.4.3-16-2016-00014